

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-69

DÜNYA İLK YARDIM GÜNÜ

İlk yardım, “herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren bir durumda sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar hayatın kurtarılması ya da durumun kötüye gitmesini önleyebilmek amacıyla olay yerinde tıbbi araç- gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulamalar” şeklinde tanımlanmaktadır. Hayati tehlikenin ortadan kaldırılması, hasta ya da yaralının yaşamsal fonksiyonlarının sürdürülmesi, durumunun kötüleşmesinin önlenmesi ve iyileşmesinin kolaylaştırılması ilk yardımın öncelikli amaçlarıdır.¹

Dünya İlk Yardım Günü, her yıl Eylül ayının ikinci Cumartesi günü, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu tarafından belirlenen tema doğrultusunda, toplumda ilk yardımın hayatı nasıl kurtardığına ilişkin farkındalığın artırılmasını amaçlayan etkinliklerle kutlanmaktadır.^{2,3} İlk yardım ile ilgili basit uygulamaların hayat kurtardığını ve her bireyin ilk yardım öğrenmek ve hayat kurtarmak için yeterli potansiyele sahip olduğunu halk tarafından fark edilmesini sağlayarak ilk yardım öğrenmeye teşvik etmek, ilk yardım öğrenmenin ne kadar kolay olduğunu göstermek, ilk yardım konusunda yerel otoritelerin ve basının ilgi ve desteğini artırmak, toplum tabanlı ilk yardım faaliyetlerinde paydaşlarla işbirliğinin ve sponsorların artmasını sağlamak, ilk yardım hizmetleri konusunda herkesin sorumluluk taşıması ile ilgili toplumsal bilinç oluşturmak ve “İlk Yardım Gönüllüsü” sayısını artırmak, Dünya İlk Yardım Günü etkinliklerinin amaçları arasında yer almaktadır.²

Bu yılın konusu “İlk Yardım ve Yaşlanan Toplum” olarak belirlenmiştir. Ana fikir, yaşlanma ile ilgili olumlu bir imaj oluşturmak ve yaşlıların toplum için önemli bir kaynak olduğunun farkına varmaktır. Geçen yılın teması ile günlük acillerde ve afetlerde ilk yardım kahramanlarına olan ihtiyaç vurgulanmıştı. Aynı mesaj ve slogan, “Bir kahraman ol. Hayat kurtar. İlk yardım herkes için, her yerdedir” şeklinde bu yılın teması ile ilişkili olarak devam etmektedir. Yaşlılar da kahraman olabilir, akranlarını, torunlarını ve diğer insanları çeşitli yollarla destekleyebilirler.⁴ Dünya İlk Yardım Günü aracılığıyla, yaşlıların toplum için önemli bir kaynak olduğunun farkına varılması, toplumda yaşlanma ile ilgili olumlu bir imaj oluşturulması, yaşlıların toplum içine daha fazla katılması, yaşlıların kazaları nasıl önleyecekleri konusunda farkında olmalarının sağlanması ve yaşlıların, hayat kurtarma becerilerinin- ilk yardım kahramanları olmalarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.⁴

Konunun önemine işaret eden noktalardan birisi yaşlıların nüfus içinde aldıkları payın giderek artmasıdır. **Dünyada 60 yaş ve üzeri nüfusun oranı, 1950’de %8 iken, 2013’te %12 olmuştur ve gelecek dört dekatta hızla artacağı, 2050 yılında %21 olacağı tahmine edilmektedir.**⁵

¹ Türk Kızılayı İlk Yardım El Kitabı, Ofis Ostim, 12. basım, Ankara, 20144.

² Türk Kızılayı Dünya İlk Yardım Günü’nü Kutluyor. Dünya İlk Yardım Günü Tüm Dünyada Çeşitli Etkinliklerle Kutlanıyor. Türk Kızılayı Ulusal İlk Yardım Programı Resmi Web Sayfası. www.ilkyardim.org.tr/indexCntnt.php?sf=hbr&id=150. Erişim: 03.09.2015.

³ World First Aid Day 2010: First aid for all. The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). www.ifrc.org/fr/nouvelles/nouvelles/common/world-first-aid-day-2010-first-aid-for-all. Erişim:03.09.2015.

⁴ World First Aid Day- 12 September 2015. WFAD Concept Note/ Geneva/ 22 June 2015. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies.

⁵ World Population Ageing 2013. United Nations. Department of Economic and Social Affairs Population Division. New York, 2013.

Bu doküman Dr. Pınar Güner ve Prof. Dr. Hakan Altıntaş tarafından 11.09.2015 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir: Güner P, Altıntaş H. Dünya İlk Yardım Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-[İnternet] <http://www.halksaqliqi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:12.09.2015.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-69

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013 verilerine göre 65 yaş ve üzeri kişiler toplam nüfusun %7,9'unu oluşturmaktadır. TNSA 2008 verilerindeki sıklığın %6,8 olduğu göz önünde tutulursa, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gözlenen yaşlı nüfustaki artış yapılacak planlamalarda dikkate alınmalıdır.⁶

Dünya İlk Yardım Gününün bu yılki konusunun “İlk Yardım ve Yaşlanan Toplum” olarak belirlenmesine yol açan bir diğer neden de yaşlıların sahip olduğu riskler ve incinebilir bir grup olmalarıdır. Tüm dünyada acil durumlar artmaktadır ve yaşlılar, en ciddi etkilenen gruplardan birini oluşturmaktadır. Yaşlıları ayrı ayrı veya ortak bir şekilde etkileyen sağlık ve sosyal alanla ilişkili özel faktörler mevcuttur. Bunlar, fiziksel sağlık, ağız ve diş sağlığı, ruh sağlığı, fonksiyonel durum ve iş görmezlik, yaşam şekli alışkanlıkları, beslenme, aile ve sosyal ilişkiler, ekonomik durum ve toplumsal cinsiyet olarak sayılabilir. Örneğin, günlük yaşam fonksiyonlarını engellemeyen eksiklikler, herhangi bir acil durumla başa çıkma kapasitesini etkileyebilen durumlara dönüşebilir.⁷ Yaş, düşmeler için önemli risk faktörlerinden biridir. Yaşlılar, düşme nedeniyle olan ölüm ve ciddi yaralanmalar için en yüksek riske sahiptirler ve risk yaşla birlikte artmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde düşen yaşlı insanların %20-30'unda zedelenme, kalça kırıkları veya kafa travmaları görülmektedir.⁸ Bunun yanında, yaşlılar, yüksek kan basıncı, kalp hastalığı ve diyabet gibi sağlık problemleri açısından da artmış riske sahiptirler. Önlem alabilme, erken uyarıları fark etme ve gerekli ilk yardım tedavisini sağlama acıyı azaltabilir ve yaşamı kurtarabilir. Acil durumlarda yaşlılar özellikle incinebilir durumda olabilir. Toplumların, doğa kaynaklı afetler veya silahlı çatışmalar nedeniyle yer değiştirdiği durumlarda, yaşlılar kaçamayabilirler, uzun mesafe yolculuk yapamayabilirler ve geride bırakılabilirler.⁴

Bu nedenlerle ülkemizde de ilk yardım eğitimleri yaşlılar arasında da yaygınlaştırılmalı, ayrıca ilk yardımcılara ilk yardıma ihtiyaç duyabilecek yaşlıların özel durumları hakkında bilgi verilmelidir.

<http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2013.pdf>. Erişim: 03.09.2015.

⁶ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014), “2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması”. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

⁷ Older persons in emergencies. Ageing and Life Course. World Health Organization.

<http://www.who.int/ageing/projects/emergencies/en>. Erişim: 03.09.2015.

⁸ Falls. Media Centre. World Health Organization.

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs344/en>. Erişim: 03.09.2015.

Bu doküman Dr. Pınar Güner ve Prof. Dr. Hakan Altıntaş tarafından 11.09.2015 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir: Güner P, Altıntaş H. Dünya İlk Yardım Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-[İnternet] <http://www.halksaqliqi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:12.09.2015.